

ECA avertizeaza ca finantele UE nu sunt încă imune la încălcarile statului de drept

Chiar dacă datorită modificărilor adoptate în ultimii ani se poate răspunde acum mai eficient la încălcarile statului de drept în statele membre, totuși, scutul existent pentru apărarea valorilor fundamentale are puncte slabe și nu garantează încă o protecție deplină a intereselor financiare ale UE, se arată într-un raport publicat miercuri de Curtea de Conturi Europeană.

Conform acestui raport, în prezent, Ungaria și Polonia sunt afectate de mai multe măsuri bugetare legate de statul de drept, cu un impact estimat la aproximativ 22 de miliarde de euro și, respectiv, 134 de miliarde de euro. Aceste sume nu sunt însă deocamdată tangibile, deoarece ele nu reprezintă decât impactul potențial asupra plăților și a angajamentelor viitoare până la sfârșitul deceniului. Cu alte cuvinte, consecințele bugetare directe sunt deocamdată mult mai mici decât le-ar putea sugera aceste cifre. De cealaltă parte, blocarea de fonduri UE ar putea submina realizarea programelor și a obiectivelor de politică ale UE, în situațiile în care un guvern nu își îndeplinește obligațiile. Cetățenii ar putea să fie primii care vor resimți efectele negative, avertizează auditorii. De exemplu, se poate întâmpla ca studenții să nu mai poată participa la programul de schimb Erasmus+.

"Noile protecții ale UE în ceea ce privește statul de drept sunt un pas înainte laudabil. Dar există unele fisuri în această armură: statul de drept este o valoare fundamentală a UE, care merita, cu siguranță, un sistem mai rezistent", a declarat Annemie Turtelboom, membră Curții de Conturi Europene responsabilă de audit.

În singurul caz în care s-au luat măsuri în temeiul Regulamentului privind condiționalitatea (Ungaria, 2022), propunerea de a bloca fonduri era justificată în mod corespunzător. Pe de altă parte, însă, pentru alte țări în afara Ungariei, auditorii nu au putut verifica întotdeauna motivele pentru care s-a utilizat un instrument și nu altul. Prin urmare, concluzia lor este că Comisia Europeană nu poate demonstra în mod transparent că interesele financiare ale UE sunt protejate în mod adecvat în toate statele membre.

În plus, auditorii UE au semnalat mai multe riscuri care ar putea submina în mod semnificativ eficacitatea pe termen lung a măsurilor bugetare și a celor de remediere. În primul rând, problemele legate de statul de drept ar putea afecta și alte părți ale bugetului care nu sunt acoperite de măsurile propuse. În cazul Ungariei, măsurile luate în temeiul Regulamentului privind condiționalitatea erau concentrate pe 55% din trei programe considerate a fi cel mai expuse riscului. Or, probleme similare ar putea afecta restul de 45% din aceste programe sau orice alte fonduri ale UE (cum ar fi politica agricolă comună). În al doilea rând, este posibil ca aplicarea Regulamentului privind condiționalitatea să nu ducă la mai mult de un exercitiu birocratic, fără o schimbare reală a situației pe teren. De exemplu, anunțarea creării unei autorități de integritate nu asigură, în sine, în mod automat combaterea eficace a corupției. În fine, auditorii UE atrag atenția asupra riscului să se regreseze în aplicarea măsurilor de remediere odată ce au fost ridicate măsurile bugetare.

Aceste riscuri par cu atât mai importante cu cât, deși deciziile de a bloca sau a debloca fonduri ale UE ar trebui să se întemeieze pe o analiză tehnică și juridică, considerațiile politice ar putea juca, în ultima instanță, un rol major, după cum subliniază auditorii UE. Într-adevăr, auditorii avertizează că deciziile de ridicare a măsurilor bugetare, care necesită o majoritate calificată în cadrul Consiliului, ar putea fi dezbatute în același timp cu alte decizii importante care necesită unanimitate între cele 27 de state membre. Tocmai această situație a survenit în decembrie 2023, la câteva săptămâni după încheierea auditului, când au trebuit luate decizii în ceea ce privește Ungaria referitor la statul de drept în același timp cu votul privind negocierile de aderare cu Ucraina la care Ungaria a obiectat inițial.